

Winter 2023

Gidsengids

IVN ENSCHEDE

INSTITUUT VOOR NATUUREDUCATIE

Nummer 267

BELEEF DE NATUUR!

Colofon

De Gidsengids van IVN Enschede verschijnt 4 x per jaar.
Voor meer informatie zie: www.ivn.nl/afdeling/enschede
en www.facebook.com/IVNEnschede

Redactie Gidsengids
Tijdelijk redactieadres
IVNEnschedesecretariaat@gmail.com

Website en Facebook
* Jan Willem Visschers
tel. 053 476 55 35 - email: jwvisschers@gmail.com
* Erika van Oldeneel - email: erika1961@hetnet.nl

Drukker
* Editoo B.V. te Arnhem
tel. 085 773 774 2 - www.editoo.nl

Lidmaatschap IVN
Aanmelden en opzeggen per email via secretariaat
Contributie per jaar leden € 24,00; huisgenoten € 6,00
Minimale jaarbijdrage donateurs is € 15,00.
IBAN: NL05 INGB 0000 8388 83 t.n.v. IVN afd. Enschede

Bestuur

Voorzitter
* Hanneke van Dorp
Wooldrikshoekweg 104
7535 DD Enschede
053-4780392
email: hanneke_van_dorp@planet.nl

Secretariaat
1e secretaris
* Nico van Diepen
Bouwhuishorst 23
7531 EZ Enschede
06-47270894
email: ivnenschedesecretariaat@gmail.com

2e secretaris
* **Vacature**

Penningmeester
* Dirk Nijenboer
Van Riebeekstraat 95
7535 ZJ Enschede
053-4311364
email: dendirk@home.nl

Bestuurslid
* Frank Herik
Bosuilstraat 30
7523 BK Enschede
telefoon: 06-19580207
email: f.herik@gmail.com

Van harte welkom bij IVN Enschede

IVN, Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid, is een organisatie met ca. 180 afdelingen in Nederland en ca. 26.000 leden, waarvan ca. 8.000 actieve vrijwilligers. IVN heeft als doel mensen bij de natuur te betrekken en jong en oud laten beleven hoe leuk, leerzaam, gezond én belangrijk onze natuur is.

Onze afdeling IVN Enschede telt momenteel ruim 100 leden incl. huisgenootleden. Zij zetten zich in op het gebied van milieu, natuureducatie en duurzaamheid. Vooral door het stimuleren van natuurbeleving willen we onze liefde en kennis voor de natuur delen. Tevens organiseren we speciale bijeenkomsten voor onze leden en donateurs. Per kwartaal ontvangen zij het afdelingsblad de "Gidsengids".

Zin om vrijblijvend eens te komen kijken, mee te doen met onze activiteiten of lid worden? Dan kun je contact opnemen met ons secretariaat. Je bent van harte welkom!

Werkgroepen

- * Schoolwandelingen
- * Grijs, Groen en Gelukkig
- * Heemtuin
- * IVN infokraam
- * PR & Communicatie
- * Publiekswandelingen

In dit nummer

- 3 van de voorzitter
- 4 NGO, fase 2
- 5 verslag paddenstoelenexcursie 31 oktober
- 6 verslag najaarsactiviteit
- 7 verslag herfstkring
- 8 NK tegelwippen
- 9 verslag kinderpaddenstoelenverslag
- 10-12 onderzoeksverslag waterkwaliteit
- 13 vogelpost; Hennik en Dika
- 14 agenda en mededelingen
- 15 puzzel

Foto: voorpagina: IVN Beeldbank

Van de voorzitter

Dit is al weer de laatste Gidsengids van 2023. Weer heeft de redactie met medewerking van verschillende leveranciers van stukjes en foto's een heel mooi en informatief blad voor ons gemaakt. Deze keer ontbreekt het mij aan ruimte in dit voorzittersplekje om al die verhalen onder de aandacht van de lezers te brengen. Wat me vooral op viel is dat er zoveel activiteiten plaats vonden deze herfst!

Ruim 8 jaar was Barbera Lagraauw werkzaam bij Duurzaamheidseducatie. Zij heeft er eerst als vrijwilliger gewerkt en was de laatste 3,5 jaar vanuit de Gemeente gedetacheerd bij de vereniging Wageler Samen. Al die jaren heeft ze heel veel organisatorisch werk verzet voor de ongeveer 75 vrijwilligers die daar actief zijn, waar wij als IVN-ers een deel van zijn, en voor de Enschedese basisscholen. Aan het einde van dit jaar loopt het detacheringscontract bij Wageler Samen af en per 1 januari 2024 krijgt ze een andere functie toegewezen binnen de Gemeente. Wij nemen nu dus afscheid van Barbera. IVN Enschede heeft de samenwerking met Barbera altijd als heel goed en prettig ervaren. We gaan haar zeker erg missen en willen haar bedanken voor haar inzet en betrokkenheid bij Duurzaamheidseducatie en ook bij het IVN Enschede. We wensen haar heel veel succes en plezier in haar nieuwe functie.

Tineke Eitink heeft haar, tijdens en na haar zwangerschapsverlof, dit jaar vervangen en zal haar taken per 1 januari 2024 verder overnemen. Hierdoor kunnen de activiteiten voor Duurzaamheidseducatie gewoon doorgaan.

We hopen velen van jullie persoonlijk het beste te kunnen wensen op de hieronder aangekondigde nieuwjaarsbijeenkomst, maar ook op deze plek wens ik namens het bestuur van IVN Enschede wenst alle lezers /leden **heel fijne feestdagen en een gelukkig 2024!**

Uitnodiging voor de nieuwjaarsbijeenkomst

Op **zaterdag 13 januari 2024** willen we elkaar op de traditionele manier een gelukkig nieuwjaar wensen tijdens een wandeling en een gezellig samenzijn met koffie/thee en zelfgebakken lekkers.

Dit jaar mogen we daarvoor de oude boerderij Oldenhof, die benut wordt door de Viermarken, gebruiken. We zullen daar geheel onder elkaar zijn als IVN-ers.

Start wandeling: 14:30 uur op de parkeerplaats tegenover de ingang van de **Viermarken, Viermarkenweg 85a**.

Koffie ca 15:00 uur in de Oldenhof, Van Heeksbleeklaan 25.

Wie wel naar de koffie wil, maar niet mee gaat wandelen, kan daar direct heen gaan. Vanaf de parkeerplaats is het nog wel een eindje lopen. Een enkele auto kan en mag bij de Oldenhof geparkeerd worden als dat nodig is.

Wandelaars: Goed water en modderbestendig schoeisel is onmisbaar en denk ook aan het schoon houden van de vloer van de Oldenhof! We moeten het zelf weer opgeruimd en netjes achterlaten.

Voor wat lekkers bij de koffie zullen we zelf moeten zorgen, wie het leuk vindt wat te bakken kan zich melden bij Frans Briër. Tel: 06 3648 2803. Ook voor wie vervoersproblemen heeft kan hij mogelijk iets regelen.

Hanneke van Dorp

Foto via Wim Pauw - Haaksbergerveen.

De kraanvogel broedt sinds 2001 in het Fochteloërveen en maakte daarmee zijn comeback in Nederland als broedvogel, na eeuwen van afwezigheid. De kraanvogels die in Nederland doortrekken, broeden in Scandinavië en overwinteren in Zuid-Spanje en noordelijk Afrika.

Info van: vogelbescherming.nl

NatuurGidsen-Opleiding fase 2.

Op donderdag 5 oktober zijn we samen met IVN Haaksbergen met de NatuurGidsenOpleiding fase 2 gestart.

We hebben het afgelopen jaar hard gewerkt om deze vervolgopleiding te ontwikkelen en door de landelijke IVN goedgekeurd te krijgen als NatuurGidsenOpleiding. En het is allemaal gelukt waar we heel erg blij mee zijn.

De meetlatcommissie van IVN Nederland had veel lovende woorden voor de opzet en inhoud van deze NGO fase 2. Vooral omdat deze opleiding tot natuurgids, in 2 fasen vernieuwend is binnen IVN.

In deze opleiding is meer interactie, zelfredzaamheid en verantwoordelijkheid georganiseerd zodat de cursisten goed voorbereid worden. En ook alles al in de praktijk oefenen voor hun vrijwilligerswerk als natuurgids.

We beginnen met 11 cursisten en we hopen op een gezellig, interessant jaar waarin we volop van de natuur gaan genieten.

Greetje Koster

5 minuten praatjes (deel 3)

Een onderdeel van de NatuurGidsenopleiding heeft deze titel. De cursisten vertellen vijf minuten precies over een natuuronderwerp naar keuze. Andere cursisten geven feedback met tops en tips. Een aantal cursisten heeft het praatje voor de lezers van de Gidsengids op papier gezet. In deze en komende edities hun verslag

Wildplukken mag in Nederland alleen voor eigen gebruik. Een klein bakje mee en lekker plukken mag dus, maar let wel op. Het is niet de bedoeling dat je van de paden afgaat. Je zou de natuur kunnen beschadigen. Wees lief voor de natuur en weet wat je plukt. Bij twijfel, welk soort het is, niet plukken. Sommige eetbare planten hebben giftige dubbelgangers. Daslook (eetbaar) - Lelietje-van-dalen (giftig). Als ze nog geen bloemen hebben is het verschil slecht te zien, maar daslook ruikt licht naar knoflook.

Ook in de winter kun je genoeg vinden.

Madeliefje - koekjes met de bloemetjes van het madeliefje
Paardenbloem - vochtafdrijvende thee van paardenbloembladeren
Winter postelein - lekkerste wilpluksalade in de winter
Duizendblad - voorjaarssoep
Beukennootjes - geroosterd als koffie vervanger
Vogelmuur - kruidenboter
Veldkers - wildpluksalade
Geniet met mate

Karin de Vries

Excursie Stedelijk Gebied

Afgelopen september ging de NGO (natuurgidsenopleiding, fase 2) van start en op 18 november was ik als mentor te gast bij de eerste excursie. De excursie was voorbereid door Greetje, Inge en Jan en had de voormalige Coberco Melkhal als startpunt.

Het was bitterkoud, maar alle ivn'ers weten ... slecht weer bestaat niet, alleen slechte kleding.

We keken met elkaar naar de stenen stad, de beschutte stad en de ruige stad. We discussieerden over natuurwaarden, wandelden door een nieuwbouwwijk in hartje stad, bekeken wadi's, bermen, nestkasten voor gierzwaluwen en zochten naar korstmossen op het Boerenkerkhof.

Al met al een veelzijdige en verrassende excursie die de moeite waard is om op te nemen in ons programma Publiekswandelingen van 2024. (januari/februari)

Nieuwsgierig geworden? Kijk eind december de op de website voor meer informatie en aanmelden. <https://www.ivn.nl/afdeling/enschede/natuuractiviteiten/foto's>: de gidsen in actie op het Boerenkerkhof

19 november 2023, Lidy Vrijheid

IVN Groen Kalender

December

- 5 Wereld Bodem Dag
- 7 Nationale Vrijwilligersdag
- 22 Start winter, kortste dag
- 25-31 Eindejaarsplantendag

Inleveren kopij

We streven er naar ook voor de volgende voorjaars uitgave van de GidsenGids weer een mooie, volle gids samen te stellen. Daarom vragen we jullie graag om je kopij vóór 15 januari 2024 o.v.v. " Kopij Gidsengids " te mailen naar dit tijdelijke mailadres van de redactie :

ivnenschedesecretariaat@gmail.com

Paddenstoelen - excursie 31 oktober

Eigenlijk zou mijn kleinzoon (10 jaar) meegaan, leek me leuk voor hem zo'n paddestoelentocht vlakbij ons huis, maar helaas was hij het daar niet mee eens. Was maar goed ook, ik denk dat hij al snel naar huis had gewild en ik was zo blij dat ik niet op hem behoefde te letten onderweg! Want wat een variatie aan paddestoelen hebben we gezien! We kregen uitleg van Martin en Greetje voor we starten met de wandeling. Het was erg fijn te merken dat er zoveel belangstelling was voor de excursie, dat er zoveel groepen van 10 personen konden worden gemaakt!

Al snel bleek dat Martin wel heel erg veel wist van paddestoelen, soms was de uitleg moeilijk te onthouden, maar de grote lijnen waren voor leken goed te snappen. Al snel kwamen tijdens het lopen de prachtige paddestoelen voor de lens. Iedereen zocht mee naar wat nieuws om van te genieten! Ik geloof dat ik zo'n 50 foto's gemaakt heb. de mooiste vond ik die hele kleine wondertjes, op een piepklein stukje hout of groeiend vanuit een dennenappel! Nergens tijdens de wandeling was de rood met witte stippen te vinden maar zoveel anderen die ik nog nooit "in het echt" gezien had!!

Ik merk wel dat ik, wanneer ik zonder gids, een rondje loop in de wijk bijvoorbeeld, ik steeds meer paddestoelen ontdek sinds mijn opleiding tot Landschapsgids. Heel leuk om anderen dan ook te wijzen op bijzonderheden op de grond.

Stephanie Herlaar

Kleine breedplaatmycena?

bijzonder zwammetje, niet omdat hij zeldzaam is maar omdat hij bijna niet te vinden is

Najaarsactiviteit

Ook dit jaar heeft er weer een najaarsactiviteit in het Ledeboerpark plaatsgevonden. Het doel is kinderen (groep 4 en 5) zelf bezig te laten zijn met verschillende onderdelen van deze activiteit.

Totaal 264 kinderen (!) hebben deelgenomen. Zowel de leerlingen als de deelnemende gidsen waren enthousiast. De foto's geven een aardige impressie van het gebeuren.

Ronald loopt voor het eerst mee en ziet hoe Marian in de moestuin worteltjes uitgraft en vertelt dat groente niet zomaar als vanzelfsprekend uit de supermarkt komt

Samen met Louis naar worms graven in de composthoop

In de wagenloods vertelt Chris over diverse trekvogels

En ja hoor .. eindelijk een echte worm gevonden

Bij het Koetshuis laat Jan Willem leerlingen honing proeven

Herfstkring

In september, oktober en november werd in het bos van het Ledeboerpark de jaarlijkse Herfstkring voor groep 1 en 2 van de basisschool georganiseerd. Vrijwel elke ochtend was het bos gevuld met uitgelaten kinderen. Samen met hun leerkracht, begeleiders en kabouter Spillebeen konden ze in groepjes herfstopdrachtjes met gekleurde paddenstoelen uitvoeren. Zo waren de leerlingen actief bezig met de wintervoorraad eikeltjes voor de eekhoorn, een boom-puzzel, het poten van narcisbolletjes voor de lente, het weer en de 4 seizoenen, het verzamelen van bosvondsten en het renspelletje Tikkertje. Ook dit jaar was het een zeer geslaagde natuureducatie activiteit (voor ruim 400 leerlingen!).

Gids Nicole geeft uitleg over de Herfstkring aan leerkracht en begeleiders

.. puzzelen tijdens de Herfstkring

Weet jij waar de eekhoortjes hun wintervoorraad bewaren?

NK Tegelwippen

In de media verscheen onlangs berichtgeving over het NK tegelwippen. Van het belang van het verwijderen van tegels uit tuinen had ik alwel gehoord, maar niet dat er ook een kampioenschap aan verbonden was.

Bij gemeenten met meer dan 100.000 inwoners ging Arnhem er met de gouden schop vandoor; gemeente Enschede eindigde op de gedeelde 6de plaats.*

Bij de vierde editie van het NK Tegelwippen, die liep van maart tot en met oktober van dit jaar, werden in totaal ruim 4,5 miljoen tegels verruild voor gras, bloemperken, bomen en geveltuinen. Een nieuw record!

In 2022 waren dit 2,8 miljoen tegels. Daarnaast nam een recordaantal van 173 gemeenten deel aan het kampioenschap om onze steden en dorpen koeler, waterbestendig en biodiverser te maken.*

Het doel van tegelwippen is ook dat voorkomen moet worden dat regenwater rechtstreeks in het riool verdwijnt. Dat laatste is onwenselijk mede gelet op het lage grondwaterpeil want dat kan leiden tot bodemdaling en klimaat schade (uitstoot broeikasgassen). Het belang daarvan werd nog eens onderstreept door het artikel van Martin Hoek in de wintereditie 2022 van de Gidsengids over het grondwaterpeil: de laagste stand in 41 jaar!

Kortom: nu we dit jaar geconfronteerd worden met het einde aan een reeks droge jaren sinds het begin van de metingen in 1906 (bron: KNMI) wordt het belang van tegelwippen ineens heel duidelijk.

Louis Knuppel

*informatie van de website [nk-tegelwippen](https://nk-tegelwippen.nl)

Wim Pauw stuurde deze foto van het lampionplantje (Physalis). Een fraai kunstwerkje der natuur.

Zinvol en gezellig wanneer jij wilt

Vrijwilligers gezocht via de volgende vacatures

IVN Schoolwandelgidsen

De kinderen van nu zijn de natuurbeheerders van de toekomst. Vind je het ook belangrijk om je liefde voor de natuur door te geven aan hen? IVN organiseert o.a. 3x per jaar wandelingen voor het basisonderwijs, activiteiten voor middelbaar onderwijs en jaarlijkse Sloopjesdagen. Jouw beschikbaarheid bepaalt wanneer je meedoet. Kom eens vrijblijvend kijken bij onze gezellige Werkgroep Schoolwandelingen.

Gastvrouw en gastheer bij het Lammerinkswönner

Op zondagmiddagen is het bezoekerscentrum het Lammerinkswönner geopend voor bezoekers en wordt er koffie, thee en ranja geschonken door de zondagsdienst. Deze vrijwilligers vertellen je graag over o.a. het leven van vroeger, het Ledeboerpark en het l'os hoës. Jouw beschikbaarheid bepaalt wanneer je meedoet. Wil jij ook bezoekers gastvrij verwelkomen? Kom dan op zondagmiddag eens langs voor informatie over de zondagsdienst.

Hennik en Dika

Ook hier zijn nieuwe vrijwilligers nodig, zie ook pagina 13!

Meer info: 06 81549571 of t.eitink@wageler.nl

Foto; Gemma Boelhouwer gemaakt tijdens paddenstoelenexcursie

Kinder Paddenstoelenwandeling

Op zondag 15 oktober hebben we opnieuw een leuke paddenstoelenwandeling voor kinderen en hun ouders/grootouders georganiseerd, ondanks de regen van vorig jaar!

Voor de opzet hebben we in grote lijn dezelfde gekozen, daar waren we best tevreden over!

Om meer bekendheid te geven aan de activiteit hebben we naast het persbericht en info op de IVN site, besloten om te gaan flyeren. In winkelcentra, bibliotheken, buurtcentra hebben we affiches opgehangen in de hoop meer kinderen te mogen laten zoeken naar paddenstoelen en hun kennis erover te vergroten.

Niet in de herfstvakantie, maar de zondagmiddag ervoor! Iedereen is er druk geweest met de voorbereidingen.

De paden zijn schoongemaakt, dank Wim!, de kraam is ingericht, Martin heeft een tent opgezet om bij regen te kunnen schuilen met de binoculair-microscoop en heeft een mooie nieuwe bingokaart gemaakt met alleen paddenstoelen die ook echt te vinden zijn in het Stroink.

Het heksenverhaal is aangepast evenals de quiz. Er is afgestemd wat welke gids gaat vertellen zodat er niet te veel dubbel verteld wordt, de route is uitgezet. Het enig wat we niet kunnen regelen is het weer!

Alles en iedereen is er bijna klaar voor en dan zijn daar de eerste deelnemers al....

Ze werden op verschillende plekken opgewacht door de gidsen. Er werd verteld over de soorten paddenstoelen van plooirokje tot porceleinzwam, de groei, opbouw en verschillende functies, (opruimer, helper of parasiet). Ze konden de sporen en schimmels bekijken door de microscoop. Een andere gids hielp met het vinden van de paddenstoelen bv. de gekraagde aardster, voor de bingokaart. De 'heks' vertelde een spannend verhaal over het feest en de heksenkring en met de quiz werd duidelijk wat ze aan kennis opgestoken hadden.

Het is prachtig weer! En de kinderen blijven komen, met hun ouders, grootouders, hele groepen komen voorbij.

Wat een belangstelling en enthousiasme voor de paddenstoelen, de informatie van de gidsen, de wandeling....

Het klopte helemaal!

Volgend jaar weer!

Ineke Kerkhofs

Aanmelden bij de Infokraam.

Martin laat kinderen door een microscoop naar paddenstoelen kijken

De 'heks' vertelde een spannend verhaal over het feest en de heksenkring.

Waterkwaliteit van de kleine wateren in Nederland

De waterkwaliteit van de grote wateren, zoals de grote rivieren, en meren, wordt continu of met grote regelmaat gemeten door de rijksoverheid. Sinds een jaar of 5 wordt op initiatief van Natuur & Milieu in samenwerking met Wageningen Universiteit (AKWA, NIOO-KNAW) ook de waterkwaliteit van de kleine wateren in kaart gebracht. Hierbij zijn het “burgerwetenschappers” (vrijwilligers) die meetgegevens ter plekke opnemen en een watermonster opsturen aan de Wageningen Universiteit.

De meetgegevens bestaan uit inventarisaties van planten en waterdieren op groepsniveau, type water (beek, sloot, kleine ondiepe plas, enz.), doorzicht van het water en foto's op locatie. Van de opgestuurde watermonsters worden het stikstof- en fosfaatgehalte bepaald. Uiteindelijk rolt er een eindoordeel uit: goed, matig of slecht.

Alle watermonsterresultaten zijn te vinden op een kaart van Nederland: zie www.natuurenmilieu.nl/watermonsters. Slechts 22% van alle kleine wateren in Nederland krijgt uiteindelijk het oordeel “goed”.

Het ideale paradijselijke plaatje (watermonster P933)

Aan de westrand van het bos op de Lonnekerberg bevindt zich een klein meertje. Dit meertje is waarschijnlijk ooit gegraven en bevindt zich in een brongebied aan de rand van het bos. Het water vloeit westwaarts af via een weiland van LO naar de Jufferbeek (die ook een bron heeft in het Haagse bos ten oosten van de Lonnekerberg). Het meertje bevindt zich op een hoogte van 37 m NAP, 24 m onder de Lonnekerberg-top van 61 m.

Het tussengelegen gebied is allemaal natuurgebied en dat blijkt ook wel uit de uitstekende kwaliteit van het bronwater: 1,69 mg N (stikstof) en 0,07 mg P (fosfaat) per liter.

Het water is kraakhelder, er is een juiste mix van onderwaterplanten, oeverplanten en drijvende planten (geen kroos!) en een grote diversiteit aan waterdieren met soorten die “hoog” scoren. Alle categorieën (planten, helderheid, voedingsstoffen (N en P) en waterdieren scoren hier een “goed”! Kortom: zo zouden we het overal wel willen zien.

Helaas is dat niet overal het geval. 6,5 km verderop, ter hoogte van landgoed de Vlijertse meden, hebben we (Chris en ik) in dezelfde beek (inmiddels Deurningerbeek genoemd) al een geheel andere situatie.

Het water is helder (oordeel “goed”), maar bevat te veel stikstof: oordeel “matig”. We hadden een stukje beek met onderwaterplanten gekozen: nog net oordeel “goed”, maar er zaten te weinig verschillende diertjes in: oordeel “matig”. Kennelijk is die 6,5 km langs landbouwgronden en bemeste weilanden al genoeg om af te zakken naar eindoordeel “matig” (watermonster P918).

Een schrikbeeld aan de basis van de Stakenbeek (watermonster P927)

Een kleine ondiepe plas, iets ten westen van hotel De Wilmersberg. Ik had me hier zo veel goeds van voorgesteld, maar ik ben klaarblijkelijk helemaal op het verkeerde been gezet door de aanwezigheid van een aanpalend prachtig grasveldje met orchideeën en kwelwater.

Het begon er al mee dat het water veel te troebel was (“slecht”). Er waren geen onderwaterplanten (“slecht”). Het water bevatte veel te veel stikstof en fosfaat (“slecht”) en er waren te weinig waterdiertjes met hoge score (“matig”). Eindoordeel “slecht” bij deze plas op 50 m hoogte, 35 m onder de hoogste top (Tankenberg 85 m NAP). Maar het bronwater komt niet alleen van de hoogste top.

De stuwwal is hier breed en in de omgeving van deze plas zijn nog vele andere toppen hoger dan 50 m NAP. Het hele hogere gebied moet al zwaar vervuild zijn! Je kunt dan ook nog vele stukjes landbouwgrond en weilanden vinden in de hogere nabije omgeving van de plas.

Stroomafwaarts gaat de Stakenbeek en ter hoogte van Oldenzaal is een tweede watermonster genomen (meetpunt P919). Het water is daar nog net zo troebel, planten en dieren scoren “slecht”, maar het eindoordeel komt toch nog op “matig” uit door gunstiger stofgehaltenes, die bovendien door het type water (“sloot”) in een gunstiger schaal terecht komen. Ik vind dit eindoordeel onterecht, te hoog.

Nog eens 7 km stroomafwaarts bij meetpunt P958 is het water (van de Gammelkerbeek) wel helder (“goed”), zijn er onderwaterplanten (“goed”), zijn er te weinig diertjes (“slecht”) en zijn de stofgehaltenes veel te hoog (“slecht”). Eindoordeel “matig”. Toch kan men hier een lichtpuntje zien in de aanwezigheid van onderwaterplanten. Vooral in de benedenstroomse delen, waar het water minder hard stroomt, kunnen deze planten een positieve bijdrage leveren aan de zuivering van het water. De onderwaterplanten staan echter bloot aan meerdere bedreigingen. Naast de dreiging door een te veel aan voedingsstoffen (eutrofiëring), kunnen de planten verwijderd worden door watergangbeheer of kunnen ze

ten prooi vallen aan begrazing, bestrijdingsmiddelen of andere schadelijke stoffen. Voor een verbetering van de waterkwaliteit moet met al deze factoren rekening worden gehouden!

Locatie slootjesdag, Zweringbeekpark (watermonster P697)

Het water is helder (“goed”) en van uitstekende kwaliteit: stofgehaltenes “goed”. Er zijn oeverplanten, drijvende planten, maar niet te veel, en onderwaterplanten, zelfs een heel bijzondere, namelijk Blaasjeskruid (oordeel “goed”). Ik was aanvankelijk dan ook verbaast dat voor waterdieren een “matig” werd gescoord. Er bleken op de meetdag meer laag-scorende dan hoog-scorende waterdieren gevangen te zijn (zie tabel 1 uit “Inzicht in kwaliteit van kleine wateren” met een overzicht van de Indicatorscores van waterdieren).

Uit ervaring weet ik echter dat er op de slootjesdagen meestal wel wat meer hoog-scorende dieren worden gevangen. Helemaal vrijuit gaat de locatie ook weer niet.

Er komen namelijk erg veel bloedzuigers voor in het water, en die zijn laag-scorend, net zoals de waterpissebed en de waterslakken. Het grote aantal bloedzuigers breng ik in verband met het grote aantal honden die er graag een bad nemen. Bloedzuigers houden van zoogdierbloed en dat is ruim voorradig! Ondanks enige kanttekeningen blijft deze locatie een prima plek voor een slootjesdag.

Inzicht in kwaliteit kleine wateren - R. van Halsema & S. Teurlincx

Tabel 1 Overzicht van de subset soortgroepen waterdieren met hun precisie en recall en de indicatorscore die zij hebben meegekregen zoals bij waterdierjes.nl [48] *Waterdieren met een * achter hun score hebben een andere score gekregen dan door waterdierjes.nl gehanteerd wordt omdat het hier gaat om de categorie 'overig' die in waterdierjes.nl niet voorkomt, de soortgroep bij waterdierjes.nl geen score heeft of op expertbeoordeling de score is aangepast.

Soort	Indicatorscore	Precisie	Recall	Soort	Indicatorscore	Precisie	Recall
Vlokreeft	3*	0.928	0.812	Platworm	3	0.944	0.630
Waterpissebed	2	0.818	0.72	Waterkevertjes	4*	0.708	0.531
Watermijt	3	0.884	0.717	Aasgarnaal	2.5*	1	0.461
Haftenlarve	4	0.981	0.716	Worm	1	0.833	0.333
Jufferlarve	4	0.895	0.773	Pop van mug	3	0.75	0.25
Kokerjuffer met	4	1	0.76	Pluimmug	3	1	0.4
Kokerjuffer zonder	4	0.8	0.235	Blaashoornslak	1	0.893	0.694
Duikerwants	4	0.88	0.579	Schijfhorenslak	1	0.714	0.769
Schaatsenrijder	4	0.9	0.783	Diepslak	1	0.928	0.542
Bloedzuiger	2	0.952	0.571	Overige slakken	1*	0.905	0.404
Dansmug	3	0.872	0.557				

Tabel 1 komt uit het onderzoeksrapport van “Vang de watermonsters 2023” met de titel “Inzicht in kwaliteit van kleine wateren”, geschreven door 2 wetenschappelijkmedewerkers van AKWA en NIOO-KNAW: R. van Halsema en Dr. S. Teurlincx

Martin Hoek, november 2023

Vogelpost

De laatste tijd krijg ik regelmatig vogelpost; een korte video en een aantal foto's van etende vogels. Die post krijg ik van mijn voederhuisje. Ik heb sinds kort een voederhuisje met camera en zonnepaneeltje.

Tot nu heb ik de volgende vogelsoorten op bezoek gekregen: huismus, koolmees, pimpelmees, roodborst, boomklever, heggenmus en ekster. Daarnaast is ook de eekhoorn betrapt.

De grote bonte specht heb ik wel in de buurt gezien, maar die is nog niet op camera gesnapt, net zomin als de houtduif, merel, zwarte kraai en vink.

En als het gaat winteren verwacht ik de groenling, de keep, de glanskop en misschien de sijs nog. En misschien een keer een muisje?

Nico van Diepen

Blurserzand L.Knuppel

Hennik & Dika

In het begin van het jaar is het bezoekerscentrum het Lammerinkswönnner in het Ledeboerpark jaarlijks een paar weken ingericht als origineel Twents l6s ho6s, zoals het vroeger was.

In de oude boerderij kun je dan zien hoe de mensen en dieren ooit in eenzelfde ruimte samenleefden. In de gezamenlijke woonruimte, waar de houtkachel brandt, staan dan ook schapen en geiten op stal.

De sfeer van toen met boer Hennik & boerin Dika voor leerlingen basisonderwijs.

Tijdens 6 à 7 weken vindt er bijna elke ochtend een Natuur-educatie activiteit plaats voor leerlingen uit groep 6 en 7 van Enschedese basisscholen. Enthousiaste vrijwilligers, in de rol van boer Hennik en boerin Dika, begeleiden leerlingen tijdens activiteiten.

Er is behoefte aan meer vrijwilligers en wilt u meedoen aan deze gezellige en enthousiaste groep vrijwilligers Henniks & Dika's, neemt u dan contact op met Tineke Eitink: t.eitink@wageler.nl

Onderstaand een impressie van het Hennik en Dika gebeuren

Agenda en mededelingen

Voorzover niet vermeld, geldt dat aanmelden nodig is via website IVN Enschede. Vol is vol. Op de site vindt je ook de uitgebreide informatie over de onderstaande wandelingen.

-zondagmorgen 10 december: het verborgen leven van bomen - Smalenbroek

-dinsdagmorgen 12 december: doorstapwandeling door de oude marke Tweekelo

Het programma voor volgend jaar is nog zonder exacte data:
januari - Natuur in Stedelijk gebied

begin februari - Naar de knoppen (Amelink)

maart/april - Proef de natuur

begin mei - Noord-Esmarke

Gidsen gezocht: Veldwerk Aamsveen, een project voor Stedelijk Zuid (2e klas, middelbare school) op 10,11 en 12 juli 2024. Ervaring is niet nodig, dus erg geschikt voor beginnende gidsen. Informatie en aanmelden bij lidyvrijheid@gmail.com. Degenen die zich al aangemeld hebben hoeven dit niet nogmaals te doen.

-van 26 november tm 6 januari 2024 blazen elke zondagmiddag weer Midwinterhoornblazers bij de waterput van het Wönner.

-in de ochtend van 10 december vindt een korte midwinterhoornwandeling van ca. 5 km. plaats vanaf het Roessingh langs het Wönner. Zie ook: <https://www.enschedesemidwinterhoornblazers.nl/>

-vanaf 6 december is het interieur van het Lammerinkswönner weer feestelijk in kerstsfeer gehuld en vanaf 18 januari wordt het wêer zoals vroeger als een echt Lös Hoes ingericht met geiten en schapen op stal. Dit als voorbereiding voor de Hennik & Dika activiteit.

-op initiatief van Chris Eijkholt zijn er inmiddels gesprekken geweest met de Museumfabriek over de museumbus en natuureducatie activiteiten. Ook worden de huidige IVN activiteiten voor basisscholen en petit comitée doorgenomen om te kijken waar verbeteringen aangebracht kunnen worden.

-zaterdag 13 januari 2024 willen we elkaar op de traditionele manier een gelukkig nieuwjaar wensen tijdens een wandeling en een gezellig samenzijn met koffie/thee en zelfgebakken lekkers. **Start wandeling: 14:30 uur** op de parkeerplaats tegenover de ingang van de Viermarken, Viermarkenweg 85a.

Jonge trekvogels

Tijdens de najaarsactiviteit met kinderen van groep 4 en 5 bij de Lammerinkswönner wordt ook aandacht besteed aan het fenomeen trekvogel. De uitleg aan de kinderen is dat in de genen van de vogel ligt opgeslagen waar die naar toe moet vliegen om te overwinteren. Dat nu blijkt niet zondermeer waar.

In het herftsnummer van het blad Puur Natuur van Natuurmonumenten werd mijn aandacht getrokken door een artikel over een experiment van Groningse wetenschappers. Kort samengevat komt het er op neer dat jonge grutto's, hier uitgebroed, naar Polen werden gebracht en die dan vandaar met hun soortgenoten vertrokken naar het zuiden ter overwintering.

Indien op basis van erfelijkheid de bestemming vastligt zouden zij de grutto's, die vanuit Friesland vertrokken waren, in Afrika weer tegenkomen. Dat bleek dus niet waar te zijn. De grutto's vertrokken uit Polen vlogen met hun soortgenoten duizenden kilometers verderop. Het lijkt er meer op dat jonge trekvogels van hun soortgenoten leren waar ze naar toe moeten vliegen.

Het is nog maar afwachten of kinderen van groep 4 en 5 dit echt bijzonder vinden, maar het is interessant genoeg om te weten en te vertellen.

Louis Knuppel

Puzzle

Woordgraptogram, twee-categorieënspeel en filipine ineen.

In de Volkskrant staat iedere maandag een woordgraptogram van Wisse Beets.

Hierin geeft hij een cryptische omschrijving waarin hij dan twee begrippen koppelt tot een woordgrap.

Bijvoorbeeld 'Complimenteus instrument dat alleen in penthouse gespeeld kan worden' levert als oplossing Lofttrompet.

Rob van de radio heeft op 3FM een radioprogramma met daarin het Twee Categorieën Spel. Hij noemt twee categorieën en de luisteraar moet die aan elkaar knopen met een grappig oplossing. 'Attracties' en 'vogels' kan dan gecombineerd worden tot Disneyland Patrijs of de Kneukenhof.

Bij een filipine staan in de hokjes van een puzzeldiagram cijfers en gelijke cijfers komen overeen met gelijke letters. Dit alles is gecombineerd in onderstaande puzzel. De twee categorieën zijn 'Vogel' en 'In de keuken'.

Verticaal op de lichtgrijze kolom: Gebruikt deze vogel zijn snavel om in de soep te roeren?

Horizontaal:

1. Deze schuwe rietvogel verwarmt water snel.
2. Wijze spoelbak.
3. Hier eet deze woerd graag aan.
4. Twentse merel met gaatjes.
5. Zwartwitte vogel eet met vork en mes.
6. Levert zijn dons met de sunny side up.
7. Eendachtige wintergast, die onder water naar grondstof voor beschuit-met-muisjes zoekt.
8. Ouderwetse timer met felgekleurde lellen.
9. Keukenwerkblad met lange hals.
10. Dit gebruikt deze blinkende mees voor zijn koffie.
11. Tapt hij zijn gemeentepils uit.

1					1		2		1			3	4		2										
2									5	1		6		6			7		8	3					
3	9				9		7	6	4					7											
4					2	5	8		6				7												
5									10	6			9	10	6		2								
6										10		8		5		3		8				2			7
7			4	7		10			8	9		2													
8						4			7			1			2										
9										4		7	2				6								
1 0									5	3			10	9	1			7				1	6		3
1 1						4			2	9		4	4	7		1		3							

Nico van Diepen

Namens de redactie

wensen wij u fijne en gelukkige feestdagen, een goede jaarwisseling en een gezond en gelukkig 2024!

INDIEN ONBESTELBAAR: BOUWHUISHORST 23, 7531 EZ ENSCHEDE

ivn natuur
educatie
Enschede

Foto via Wim Pauw - Kraanvogels